

HABIL. DR. ALDONA PRAŠMANTAITĖ

Lietuvos istorijos institutas

VYSKUPAS VINCENTAS PADOLSKIS IR ŠVENTOJO RAŠTO LIETUVIŠKI VERTIMAI

Vyskupo Vincento [Padolskio](#) (1904–1960) įnašas į lietuviškų Šventojo Rašto tyrinėjimų istoriją nėra vienareikšmis – vertindamas ankstesnius Šventojo Rašto vertimus į lietuvių kalbą ir pristatydamas vertėjus, [Padolskis](#) pakartotojo iki jo rašiusių jų nuomones, o rašydamas apie savo amžininko arkivyskupo Juozapo [Skvirecko](#) vertimą, pateikė istoriografijai naujų duomenų. [Padolskis](#) pirmasis atkreipė dėmesį į Šventojo Rašto vertėjų asmenybes, pirmasis ėmėsi specialiai tirti vyskupo [Baranausko](#) vertimo įtaką kitiems lietuviškiems Šventojo Rašto vertimams. Tad [Padolskio](#) tekstai neabejotinai yra svarbūs Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą raidos tyrimams. Jo straipsniuose pateikiamas Šventojo Rašto lietuviškų vertimų apžvalgas reikia vertinti kaip puikias mokslo populiarinimo publikacijas, tuo metu atlikusias reikšmingą šviečiamąjį vaidmenį supažindinanant su pagrindiniais Šventojo Rašto vertimo į lietuvių kalbą raidos etapais. Lieka neatsakytas klausimas dėl [Padolskio](#) pagalbos [Skvireckui](#) rengiant lietuvišką Senojo Testamento dvitomį.

Vilkaviškio kunigų seminarijoje XX a. 4-ojo dešimtmečio pradžioje pradėjusio dirbti kunigo Vincento [Padolskio](#) veikla nuo pat jos pradžios buvo gerokai platesnė, nei to reikalautų pastoracinės pareigos, nors būtent šioms pareigoms šis 1927 m. kunigo šventimus gavęs dvasininkas besąlygiškai teikė pirmumą. Filosofijos studijas daktaro laipsniu baigęs Popiežiškajame Grigaliaus universitete (1922–1925), teologijos daktaro laipsnį įgijęs Friburgo universitete Šveicarijoje (1925–1930), Romos Biblinio instituto absolventas (1930–1932, baigė licenciato laipsniu) [Padolskis](#) seminarijos klierikams skaitė Šventojo Rašto kursą. Po kelerių metų pakviestas į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą Naujojo Testamento katedros vedėju taip pat dėstė Šventąjį Raštą. Pedagoginis darbas, matyt, buvo vienas iš veiksmų, paakiniusių ne tik gilintis į Šventojo Rašto prasmes¹, bet ir plačiau pasidomėti jo

¹ A.[Padolskis](#), Seniausi Šv. Rašto kodeksai, *Tiesos kelias*, 1936, Nr. 9, p. 469–480; A.[Padolskis](#), *Kristaus* asmuo Šv. Rašto šviesoje, ten pat, Nr. 10, p. 542–545; A.[Padolskis](#), Šv. Rašto įnašas į žmonijos žinių lobyną, *Tėvynės sargas*, 1949, Nr. 1, p. 16–21.

vertimais į lietuvių kalbą. Juolab kad tuometinė Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą situacija tam buvo itin palanki.

Atkreiptinas dėmesys, jog **Padolskio** akademinės veiklos pradžia sutapo su reikšmingais pokyčiais tiek Šventojo Rašto lietuviškų vertimų srityje, tiek jų raidos tyrimuose. Ketvirtajame dešimtmetyje, kaip žinoma, tuometis Kauno arkivyskupas metropolitas Juozapas **Skvireckas** baigė versti Šventąjį Raštą į lietuvių kalbą – 1932 m., t. y. tais metais, kai iš Romos grįžęs **Padolskis** pradėjo savo pedagoginę karjerą Vilkaviškio seminarijoje, iš spaudos išėjo 4-asis Šventojo Rašto tomas su Senojo Testamento tekstais; čia išspausdinta **Jeremijo** pranašystė, **Raudos**, **Baruko** pranašystė, **Ezekielio** pranašystė, **Danielio** pranašystė, Dvylika Mažųjų pranašų, Makabėjų knygos². **Skvireckas** Šventąjį Raštą versti buvo pradėjęs nuo Naujojo Testamento Apaštalo **Pauliaus** laiškų, kurių vertimas kartu su Pastoracinių laiškų ir Apreiškimo **Jonui** vertimu iš spaudos išėjo 1911 m. kaip 2-oji Naujojo Testamento dalis³. Išleidus paskutiniąją Senojo Testamento vertimo į lietuvių kalbą dalį beliko Naujojo Testamento Evangelijos, kurios kaip 1-oji Naujojo Testamento dalis ir 5-asis tomas buvo išleista 1937 m.⁴, ir lietuviai katalikai gavo galimybę skaityti visą Dievo Žodį gimtąja kalba.

Lietuviškų vertimų istorijos tyrimų srityje ketvirtajame XX a. dešimtmetyje dar iki **Padolskio** darbų buvo gerokai pasistūmėta į priekį. 1933 m. Aleksandras **Dambrauskas-Jakštas** išleido atskira knygele žurnale „Soter“ spausdintą savo platų straipsnį apie katalikiškus vertimus⁵. Vaclovas **Biržiška** 1930 m. išleistoje studijoje Šventojo Rašto vertimams aptarti skyrė atskirą skyrių⁶, be to, 1935 m. išėjusiame enciklopedijos tome išspausdino išsamų straipsnį apie Biblijos vertimus, nemaža vietos skirdamas ir Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą istorijai⁷. Tad galima teigti, jog pagrindai, į kuriuos atsiremiant buvo galima tęsti Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą tyrimus, buvo gana tvirti.

Padolskio domėjimosi lietuviškų Šventojo Rašto vertimų istorija rezultatas yra du jo skelbti straipsniai – apie vyskupo Antano **Baranausko** vertimo rankraštį ir **Skvirecko** verstą Šventąjį Raštą. Tiek viename, tiek kitame

² *Šventasis Raštas Senojo Įstatymo*, t. 4, Kaunas, 1932.

³ *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, t. 6, d. 2, Kaunas, 1911.

⁴ *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, t. 5, d. 1, Kaunas, 1937.

⁵ **A. Jakštas**, *Apie katalikiškus lietuviškus Šventraščio vertimus ir vertėjus*, Kaunas, 1933.

⁶ **V. Biržiška**, *Lietuviškų knygų istorijos bruožai*, d. 1, Kaunas, 1930, p. 57–72.

⁷ Vc.B-ka [**Biržiška**], *Biblija lietuvių kalba, Lietuviškoji enciklopedija*, t. 3, Kaunas, 1935, p. 818–824.

straipsnyje autorius yra pateikęs gana plačią lietuviškų Šventojo Rašto vertimų apžvalgą. Kadangi lietuviškų Šventojo Rašto vertimų istorija tirta ir kitų, tad kyla klausimas, ką nauja šiuo klausimu jam pavyko pasakyti? Kiek, vertindamas vertimus, buvo originalus? Ką manė esant reikalinga minėti ar plačiau komentuoti?

Lietuvių katalikų mokslo akademijos 3-iajame suvažiavime, vykusiam 1939 m., [Padolskis](#) skaitė pranešimą apie vyskupo Antano [Baranausko](#) Šventojo Rašto vertimą. Po metų išleistame Lietuvių katalikų mokslo akademijos *Suvažiavimo darbu* tome išspausdintas pranešimo pagrindų parengtas straipsnis⁸. Autorius [Baranausko](#) atliktą vertimą pristato lietuviškų Šventojo Rašto vertimų istorijos kontekste, pateikdamas žinių apie vertimus į lietuvių kalbą iki [Baranausko](#) – tiek apie katalikiškus, tiek apie protestantiškus: „Tada susidarys pilnesnis vaizdas to viso darbo, kurs buvo atliktas prieš [Baranauską](#)“⁹. Tačiau pirmumą [Padolskis](#) linkęs teikti konfesinio priklausomumo, bet ne chronologiniam kriterijui. Tad straipsnyje katalikams ir protestantams skirti lietuviški vertimai aptariami atskiruose skirsneliuose, nebandoma ieškoti galimų įtakų.

Pažymėtina, jog [Padolskis](#) gan išsamiai pristato pagrindinius lietuviškų protestantiškų Šventojo Rašto vertimų etapus. Nurodoma, jog jau 1579 m. išleidžiamos Baltramiejaus [Vilento](#) parengtos „Evangelijos“, 1591 m. – Jono [Bretkūno](#) „Postilė“, 1625 m. – Jono [Rėzos](#) „Psalmynas“, 1701 m. – „Naujasis Testamentas“, 1735 m. viso Šventojo Rašto vertimas į lietuvių kalbą. Autorius laikė tikslinga išsamiau pristatyti rankraščiais likusius [Bretkūno](#) ir Samuelio Boguslavo [Chilinskio](#) protestantiškus Šventojo Rašto vertimus. Svarstydamas, kodėl [Bretkūno](#) vertimo (1579–1599) liko tik rankraštis, [Padolskis](#) linkęs manyti, jog pagrindinė priežastis, kodėl darbą vertinusi komisija vertimą laikė nevisiškai vykusiu, buvusi ta, jog [Bretkūnas](#) versdamas atsižvelgė ir į graikiškąją bei lotyniškąją tekstą, o kaip tik tai tuo metu ir nebuvo pageidaujama. Autorius visiškai sutinka su Jonu [Reitelaičiu](#), teigusiu, jog vėlesni bandymai taisyti [Bretkūno](#) vertimą šį tiktai gadino¹⁰. Straipsnyje pateikiama ir vadinamosios [Chilinskio](#) Biblijos rengimo istorija. Kaip žinoma, [Chilinskis](#) XVII a. 6-ojo dešimtmečio pabaigoje Lietuvos Evangelikų reformatų sinodo buvo išsiųstas į Angliją tartis dėl rengiamo išleisti Šventojo Rašto ver-

⁸ V. [Padolskis](#), Vysk. A. [Baranauskas](#) ir Šv. Rašto vertimas į lietuvių kalbą, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 3, Kaunas, 1940, p. 84–98.

⁹ Ten pat, p. 88.

¹⁰ R[aitelai]čių [Jonas](#), Šv. Rašto į lietuvių kalbą vertimo istorija, *Vadovas*, 1912, Nr. 47, p. 252.

timo (dirbo Juozapas [Skrodzki](#), pamokslininkas Karaliaučiuje, ir Kėdainių senjoras Jonas [Božimovskis](#)), tačiau, neturėdamas reikiamo pasirengimo, netikėtai pats ėmėsi vertimo darbo. Išvertė gana greitai – spausdinti buvo pradėta 1660 m. Tada ir paaiškėjo, kad vertimas visiškai netinkamas. Tiražas buvo sunaikintas. Protestantų tikėjimą išpažįstantys lietuviai viso Šventojo Rašto vertimo sulaukė XVIII a. 4-ajame dešimtmetyje – 1735 m. išleistas visas Šventojo Rašto tekstas. Verstas grupės protestantų dvasininkų į istoriją įėjo vieno iš jų pavarde ir žinomas kaip Jono Jokūbo [Quanto](#) vertimas. Šio vertimo paminėjimu [Padolskis](#) iš tiesų ir baigia protestantiškų Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą aptarimą. XIX a. leistųjų nemini, pasitenkina konstatavimu, jog [Quanto](#) vertimą taisė Liudvikas [Rėza](#) (1816) ir Frydrichas [Kuršaitis](#) (1869).

Akivaizdu [Padolskį](#) puikiai suvokus, jog lietuviškų Šventojo Rašto vertimų srityje protestantų įnašas kur kas svaresnis nei katalikų. Tačiau didesnės spartos verčiant pripažinimas nekliudė autoriui pāskui [Dambrauską-Jakštą](#)¹¹ teigti, kad „protestantai Šv. Raštą vertėsi tais pačiais etapais, kaip ir katalikai“¹². Beje, katalikiškus vertimus [Padolskis](#) straipsnyje aptaria pirmiau, nei protestantiškus, taip tarsi suponuodamas, jog prie lietuviškų Šventojo Rašto vertimų ištakų tikslinga ieškoti katalikų tikėjimo išpažinėjų. Kaip žinoma, seniausias ir pilniausias katalikams skirtų Evangelijų vertimas į lietuvių kalbą yra Mikalojaus [Daukšos](#) verstoje Jokūbo [Vujeko](#) „Postilėje“, išleistoje XVI a. pabaigoje – 1599 m. Iki [Padolskio](#) lietuviško Šventojo Rašto vertimo istorijos klausimais rašiusiųjų nuomonės dėl Šventojo Rašto fragmentų vertimo genezės išsiskyrė – vieni buvo už tai, jog pirmenybė šioje srityje priklauso [Daukšai](#), kiti – jog [Daukša](#) panaudojęs jau anksčiau Lietuvos vyskupijose vartotas Evangelijas. [Padolskis](#), pateikęs abi hipotezes, linkęs manyti, jog rankraštiniai Evangelijų lietuviškų vertimų tekstai bus atsiradę ir rankraščių pavidalu plitę dar XIV a., taigi jo nuomonė sutampa su [Dambrausko-Jakšto](#), teigusio, kad nors ir nėra žinoma, kada vertimai pasirodė, tačiau prielaida juos atsiradus XIV–XV a. sandūroje galima¹³. [Padolskis](#) cituo-

¹¹ [Dambrauskas-Jakštas](#) matė reikalą atkreipti dėmesį „<...> kad protestantiškos Biblijos vertimo eiga eina beveik tais pat etapais, kaip ir katalikiškojo Šventraščio“, žr. [A. Jakštas](#), *Apie katalikiškus lietuviškus šventraščio vertimus ir vertėjus*, p. 20.

¹² V. [Padolskis](#), Vysk. [A. Baranauskas](#) ir Šv. Rašto vertimas į lietuvių kalbą, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 3, p. 88.

¹³ „Nėra gerai žinoma nė laikas, kada tie vertimai buvo pirmą kartą pasirodę. Yra tik pagrindų manyti juos atsiradus netrukus po Lietuvos krikšto, t. y. XIV šimtmečiui baigiantis, ar XV beprasidedant“. – [A. Jakštas](#), *Apie katalikiškus lietuviškus šventraščio vertimus ir vertėjus*, p. 5.

ja skeptišką [Biržiškos](#) nuostatą dėl rankraštinių Šventojo Rašto vertimų, tačiau plačiau nediskutuoja, tik pateikia argumentus, kodėl reikėtų Šventojo Rašto lietuviškų vertimų pradžia kelti į XV a. Vienas iš pagrindinių argumentų – tiek XIV a. pab. įsteigtoje Vilniaus vyskupijoje, tiek XV a. pradžioje įsteigtoje Žemaičių vyskupijoje buvo ir išsilavinusių lietuvių dvasininkų. Konstatavęs, jog nėra žinomas nei šių tekstų vertėjas, nei tai, „ar buvę tokių vertimų daugiau nei vienas“, mano juos ilgainiui pradingus, kai pasirodė pirmieji spausdinti vertimai¹⁴. Trumpai pakomentavęs lietuviškus katalikams skirtų Evangelijų leidimus iki XVIII a. pab., [Padolskis](#) pagrįstai daugiau vietos skiria XIX a. Šventojo Rašto vertimams į lietuvių kalbą.

XIX a. Šventojo Rašto katalikiškų vertimų į lietuvių kalbą raidoje įvyko lūžis – 2-ajame dešimtmetyje išverstas į lietuvių kalbą ir išleistas visas Naujojo Testamento tekstas (protestantų tikėjimą išpažįstantys lietuviai galimybę skaityti Naująjį Testamentą turėjo jau nuo 1701 m.). Naujojo Testamento vertimo ėmėsis tuometinis Žemaičių vyskupas Juozapas Arnulfas [Giedraitis](#) šią spragą užpildė. Jo verstas ir 1816 m. penkių tūkstančių tiražu išleistas Naujasis Testamentas¹⁵ buvo vartojamas kone ištisą šimtmetį: 1906 m. Amerikoje buvo išleistas antras šio vertimo leidimas¹⁶. Rašydamas apie pirmąjį Naujojo Testamento katalikišką vertimą [Padolskis](#) tiktai pakartojo anksčiau apie tai rašiusiųjų mintis, nesiuimdamas išsamesnės analizės. Sekdamas [Biržiška](#) nurodo, jog šis vertimas buvo išleistas protestantiškosios Biblijos draugijos lėšomis, bet plačiau šio fakto nekomentuoja. Konstatavęs, kad [Giedraičio](#) vertimo kalba esanti grynesnė nei kitų XIX a. pradžioje išleistų lietuviškų knygų, atkreipia dėmesį, jog „nėra tokia gryna kaip [Bretkūno](#) protestantiškojo Biblijos vertimo“. Kaip ir iki jo rašiusieji apie [Giedraičio](#) vertimą, [Padolskis](#) linkęs manyti, jog „Norėdamas, kad jo „Naują Įstatymą“ skaitytų ir liaudis, tarimo inovacijų vertėjas daryti nediršo ir paliko lenkiškąjį tarimą, žmonėse jau nuo seno paplitusį“¹⁷. Šventojo Rašto lietuviškų vertimų raidą iki [Giedraičio](#) verstojo Naujojo Testamento [Padolskis](#) apibūdino kaip menką, esą nuo 1599 iki 1816 m., t. y. per 217 metų, katalikai tenkinosi tik Evangelijų ištraukomis.

¹⁴ A.[Padolskis](#), Vysk. [Baranauskas](#) ir Šv. Rašto vertimas į lietuvių kalbą, p. 85

¹⁵ *Naujas Istatimas Jezaus Christaus Wieszpaties musu*, lietuwiszku lezuwuiu iszgulditas par Jozapa Arnulpa kunigaykszti [Giedrayti](#) wiskupa Žiemayciu, ženklinika S.[Stanislowo](#), Vilnius, 1816.

¹⁶ *Šventas Raštas, arba Biblija Naujo Instatymo*, lietuviskon kalbon išgulyta vyskupo kunigaikščio Juozapo Arnulpo [Giedraičio](#). Antru kartu atspausta kun. S.[Pautieniaus](#) su komentorium, parengtu kun. A.[Staniukyno](#), Shenandoah (Pa), 1906.

¹⁷ V.[Padolskis](#), Vysk. A.[Baranauskas](#) ir Šv. Rašto vertimas į lietuvių kalbą, p. 87.

Senajo Testamento fragmentų vertimo į lietuvių kalbą pirmenybė priklauso vyskupui Motiejui **Valančiui**; jis XIX a. 7-ajame dešimtmetyje išvertė „Psalmes“, išleistas Tilžėje 1869 m. (eiliuota versija – 1872 m.). **Padolskis Valančiaus** vertimą aptarė kone pažodžiui pakartodamas **Dambrausko-Jakšto** išsakytą vertinimą. Lygiai taip pat, sekdamas **Dambrausku-Jakštu**, **Padolskis** teigė, jog vyskupui **Valančiui** mirus „vis labiau pradeda bręsti mintis išsiversti į lietuvių kalbą visą Šventąjį Raštą“. Sviri paskata tam – „Lietuviai protestantai tokį vertimą turėjo jau nuo 1735 metų, tad katalikams netiko pasilikti su vienu tik Psalmių ir Naujojo Testamento vertimu“¹⁸.

Padolskis atkreipia dėmesį, jog „pirmosios pastangos šiai minčiai realizuoti pirmiausiai pasireiškė Kauno kunigų seminarijoje kai kurių auklėtinių grupėje 1890–1891 m. J. **Vizbaro** iniciatyva buvo sudaryta vertėjų grupė, kuriai priklausė **Dambrauskas-Jakštas**, J. **Tumas**, Pr. **Žadeikis**, J. **Mačiulis** ir daugelis kitų gabesnių kunigų“. Šios grupės įnašą į Šventojo Rašto lietuviškus vertimus analogiškai glaustai iki **Padolskio** buvo aptaręs **Dambrauskas-Jakštas**. Kaip ir šis, **Padolskis** rašo, jog 1901 m. pasklidus žiniai, kad versti Šventąjį Raštą ėmėsi vyskupas **Baranauskas**, daugelis šios grupės kunigų iki tol darbą atidėlioję, nusiramino jo ir nepradėję: „Todėl nepradėjusieji savo darbo tik džiaugėsi ir Dievui dėkojo, kad sunki vertimo našta taip vykusiai nuslinko nuo pečių“¹⁹.

Klausimo, kodėl Šventojo Rašto katalikiškų vertimų į lietuvių kalbą istorija, palyginti su protestantų, yra tokia trumpa, **Padolskis** nekėlė, kaip ir iki jo šia tema rašiusieji. Tačiau jis išvelgia bendrą, tiek katalikiškiems, tiek protestantiškiems Šv. Rašto lietuviškiems vertimams būdingą bruožą. Pasak **Padolskio**, „<...> visur tenka pastebėti vieną ir tą patį dalyką: tai sunkumas išsireikšti gražiai lietuviškai“²⁰. Autoriaus manymu, terminologijos stoka, kaip ir svetimybėmis užteršta kalba, yra sunkiai įveikiamos kliūtys, kurias būtina turėti omenyje kalbant apie vyskupo **Baranausko** Šventojo Rašto vertimą.

Reikia pasakyti, kad **Padolskis** gana plačiai pristato **Baranausko** teologinę ir filologinę pasirengimą, atkreipia dėmesį į poetinius gebėjimus, sekdamas **Dambrausku-Jakštu** ir **Biržiška**, apibūdina aptariamą Šventojo Rašto vertimo rankraštį, pateikia pagrindinius duomenis apie vertimo aplinkybes, pažymi, jog vertimą pradėta 1901 m. rugsėjo mėn., nutraukė vertėjo mirtis – **Baranauskas** mirė 1902 m. lapkričio 26 d. Tą dieną dar spėjo išversti keletą eilučių – baigė Raudų III skyrių. Tai 1528 p. infolio rankraštis.

¹⁸ Ten pat, p. 88.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Ten pat, p. 90.

Vertindamas patį tekstą, [Padolskis](#) iš esmės pakartoja [Dambrausko-Jakšto](#) išsakytus vertinimus, apibūdindamas vertimą kaip vergišką sekimą lenkiškuoju [Vujeko](#) vertimu. Nauja įžvalga yra priekaištas dėl egzegezės žinių stokos – pasak [Padolskio](#), [Baranauskas](#) buvo teologas, o ne egzegetas. Egzegezės žinių turėjo tikrai tiek, kiek jų buvo gavęs Peterburgo dvasinėje akademijoje. Todėl paaiškinimai, [Padolskio](#) manymu, išėjo tokie silpni. Atkreipęs dėmesį į [Baranausko](#) itin mėgtas vartoti senovines kalbos formas, [Padolskis](#), remdamasis vyskupo kapeliono kunigo [Laukaičio](#) atsiminimais, teigia [Baranauską](#) norėjus „sukurti lietuvišką bibliinį stilių, kaip kadaise lenkišką bibliinį stilių sukūrė [Vujekas](#)“²¹. Ir nors [Baranausko](#) vertimą, kaip iki jo rašiusieji [Biržiška](#) ir [Dambrauskas-Jakštas](#), vertino neigiamai, teigdamas esą „visai suprantama, kad toks vertimas niekuomet negalės išvysti pasaulio šviesos“²², jo vertę įžvelgia kitoje plotmėje, – tai esąs darbas, kuris rodo nepaprastą vertėjo pasiaukojimą jį dirbant. Pasak [Padolskio](#), [Baranauskas](#) ainiams palikęs darbštumo pavyzdį, meilės ir pagarbos Dievo Žodžiui pamoką. Nors [Dambrauskas-Jakštas](#), rašydamas apie lietuviškus Šventojo Rašto katalikiškus vertimus, aptarė ir [Baranausko](#) Šventojo Rašto vertimo rankraštį, tačiau [Padolskio](#) straipsnis yra pirmas, specialiai skirtas [Baranausko](#) vertimo analizei.

Straipsnis apie vyskupo [Skvirecko](#) Šv. Rašto vertimą²³ parašytas analogišku metodu kaip ir analizuojantis [Baranausko](#) vertimą, t.y. pirmoje straipsnio dalyje autorius pateikia Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą glaustą apžvalgą, vėliau pereina prie vyskupo [Skvirecko](#) veiklos Šventojo Rašto vertimų srityje. Autorius nuosekliai aptaria [Skvirecko](#) įnašą, aprašo rengimąsi Šventojo Rašto vertimo darbui. Pasirodo, kad [Skvireckas](#), 1900 m. grįžęs iš studijų Peterburgo dvasinėje akademijoje į Žemaičių vyskupijos seminariją ir pradėjęs skaityti Šventojo Rašto kursą, svarstė galimybę imtis versti Evangelijas. Apsisprendęs ėmėsi darbo. Tačiau, pasklidus žiniai apie [Baranausko](#) pradėtą vertimą, savąjį atidėjo. Po [Baranausko](#) mirties grįžo prie pradėtojo Naujojo Testamento vertimo. [Padolskis](#) nurodo, jog šią Naujojo Testamento dalį, t.y. Evangelijas ir Apaštalų darbus, [Skvireckas](#) išvertė per porą metų – 1902–1904 m. Buvo išleista jau spaudą atgavus, 1906 m.

[Padolskis](#) nuosekliai glaustai aptaria šešiais tomiais išleisto lietuviško Šventojo Rašto vertimo, atskirų tomų rengimo bei leidybos aplinkybes, pateikia duomenų apie [Skvirecko](#) parengtus Naujojo Testamento pakartotinius leidimus, išėjusius 1939–1940 m., trumpai pristato išėivijoje išleistus

²¹ Ten pat, p. 97.

²² Ten pat, p. 98.

²³ V. [Padolskis](#), Arkivysk. dr. J. [Skvireckas](#), Šv. Rašto vertėjas, *Aidai*, 1953, Nr. 6, p. 241–247.

Skvirecko verstus Šventojo Rašto tekstus. Be kita ko, Padolskis rašo, jog Skvireckas yra peržiūrėjęs visą Senąjį Testamentą, kurį buvo ketinama išleisti dviem tomis. Tai tik lietuviškas tekstas su plačiais komentarais, taip pat bendrasis viso Šventojo Rašto įvadas ir atskirų knygų įvada. Apie tai, kad pats yra su šiuo darbu susijęs, Padolskis neužsimena, visus nuopelnus priskiria Skvireckui. Tačiau prelato Lado Tulabos rašytame Padolskio nekrologe, be kita ko, minima, jog Padolskis „artimai bendradarbiavo su J.E. arkiv. Skvirecku, leidžiant naują, pataisytą, Šv. Rašto Seno Testamento laidą“²⁴. Nėra pagrindo Tulabos, Padolskj gerai pažinojusio, pateiktais duomenimis abejoti. Juolab kad ir iš Padolskio straipsnio akivaizdu, jog spaudai parengtą Senojo Testamento tekstą jis yra bent jau matęs ir vartęs. Reikėtų išsamesnių tyrimų, norint atsakyti į klausimą, kuo konkrečiai Skvirecko ir Padolskio bendradarbiavimas reiškėsi. Greičiausiai Padolskis yra padėjęs rengti komentarus, nors neatmestina, kad galėjo prisidėti ir tobulinant patį vertimą, nes profesiniu požiūriu buvo kaip reta tam pasirengęs – apgynęs teologijos ir filosofijos daktaratus, specialiai porą metų gilinęsis į Šventąjį Raštą ir gavęs Šventojo Rašto licenciato laipsnį, mokėjęs aštuonias kalbas, neabejotinai tuo klausimu gerai susipažinęs su pasauline literatūra.

Apibendrinant reikia pasakyti, kad vyskupo Vincento Padolskio įnašas į lietuviškų Šventojo Rašto tyrinėjimų istoriją nėra vienareikšmis – vertindamas ankstesnius Šventojo Rašto vertimus į lietuvių kalbą ir pristatydamas vertėjus, Padolskis pakartojo iki jo rašiusiųjų nuomones, o rašydamas apie savo amžininko Skvirecko vertimą, pateikė istoriografijai naujų duomenų. Be to, pirmasis atkreipė dėmesį į Šventojo Rašto vertėjų asmenybes, pirmasis ėmėsi specialiai tirti vyskupo Baranausko vertimo įtaką lietuviškiems Šventojo Rašto vertimams. Tad Padolskio tekstai yra svarbūs Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą raidos tyrimams. Nėra duomenų, jog būtų turėjęs ketinimų parašyti Šv. Rašto lietuviškų vertimų istoriją. Padolskio straipsniuose pateikiamas Šventojo Rašto lietuviškų vertimų apžvalgas reikia vertinti kaip puikias mokslo populiarinimo publikacijas, tuo metu atlikusias reikšmingą šviečiamąjį vaidmenį supažindinant su pagrindiniais Šventojo Rašto vertimo į lietuvių kalbą raidos etapais. Lieka neatsakytas klausimas dėl Padolskio pagalbos Skvireckui rengiant lietuvišką Senojo Testamento dvitomį.

Įteikta 2004 m. birželio mėn.

²⁴ L. Tulaba, Vyskupas Vincentas Padolskis (1904–1960) (nekrologas), *LKMA Metraštinis*, t. 1, Roma, 1965, p. 283–289.

BISHOP VINCENTAS PADOLSKIS AND TRANSLATIONS OF THE BIBLE INTO LITHUANIAN

Aldona Prašmantaitė

Summary

The contribution of Bishop Vincentas Padolskis (1904–1960) to the history of investigations of the Bible in Lithuanian is not singular. In evaluating earlier translations of the Bible into Lithuanian and presenting the translators, Padolskis repeated the opinions of the those who wrote before him, but writing about the translation of his contemporary Archbishop Juozapas Skriveckas he presented new facts for its historiography. Padolskis was the first one to pay attention to the personalities of the translators of the Bible, he was the first one to give particular attention to the role of the translation of Bishop Baranauskas in the context of the translations of the Bible. Thus, the writings of Padolskis are without any doubt important for studies of the translations of the Bible into Lithuanian. His articles presenting reviews of the translations of the Bible into Lithuanian have to be viewed as excellent publications for making science popular, but at the same time also playing a significant educational role in presenting the main developments in the translation of the Bible into Lithuanian. The extent of the assistance given by Padolskis to Skriveckas in preparing the two-volume Lithuanian Old Testament remains a moot question.

